

KYPROKSEN KRIISI LEIKKASI SÄRÖN HELSINGIN HENKEEN

Turkki aiheutti pienen mutta sitäkin näkyvämmän särön Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen "Helsingin henkeen" ilmoittamalla torstaina, että se ei katso päätösasiakirjan sitovan itseään Kyproksen osalta.

Aiemmin päivällä Turkin valtuuskunta poistui kokoukselta ennen Kyproksen presidentin arkkipiispa Makarioksen puheenvuoroa.

Lisäksi Turkin pääministeri Suleyman Demirel kivi tukasi Kreikan pääministerin Konstantin Karamanlisen keskiyökokona Turkkiin ja sen Kyproksen tekeman hyökkäyksen johdosta arviolta 200 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria.

Remirel sanoi ilta puheilla pitämässään puheessa, että hänen maansa on valmis liittämään kaikkiin konferenssin päätöksiin "Meidän ainoa varauksemme koskee Kyprosta", pääministeri sanoi.

Turkki poistui

Aamupaivalla Turkin valtuuskunta poistui Finlandia-talon kokoukselta ennen arkkipiispa Makarioksen puheita. Puheensa Makarios hyökkäsi voimakkaasti Turkin Kyprokseen tekemää maahinnoitusta vastaan.

Hän toisti myöhemmin puheensa syytöksensä ja sanoi "Kymmenen periaatteen rikkinen jatkuvuus edelleen". Lisäksi Makarios löysi ratkaisun Kyproksen kriisin samoista periaatteista.

"Jos Turkki kunnioittaisi näitä periaatteita ja saattaisi ne käytäntöön Kyproksessa, silloin tie Kyproksen ongelman ratkaisuun aukenisi", Makarios sanoi.

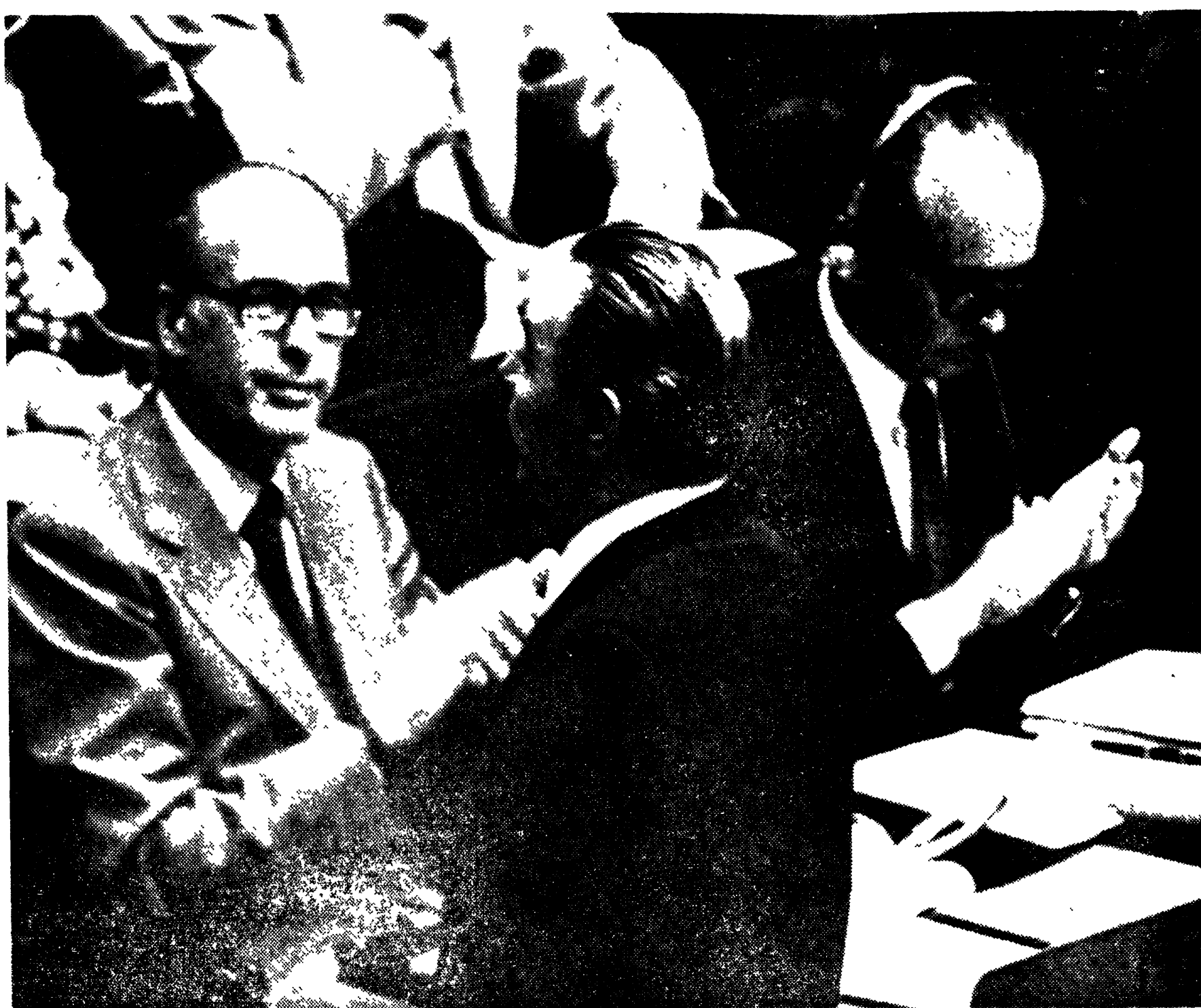
Kuka loukkasi itsenäisyyttä?

Turkki hyökkäsi jyrkään vastustukseen Kreikkaa ja pääministeri Karamanlisen puheita vastaan mainitsemalla kenenkään kertaakaan Kreikkaa tai Karamanlistan nimeä.

Kukaan ei estänyt kumpakaan osapuolta käyttämästä kovia sanoja vastapuolestaan.

"Naapurimaan edustaja"

"Tämän naapurimaan edustaja kohditti syytöksensä meihin aivan kuin mikaan naista selittämättä tapauksista ei olisi tapahtunut ja oikeutanut Turkin väintäilua ja hyökkäystä. Minun vastaukseni hanelle voisi olla, että me emme paneet näitä tapahtumia alulle. Meidän vedettiin niihin, meidän pakotettiin toimimaan", Demirel sanoi.

Ranskan presidentti Valéry Giscard d'Estaing ja ulkoministeri Jean Sauvagnargues (oik.) osoittavat suosiotaan paasiteeri Leonid Brezhneville, joka palaa puheensa jälkeen paikalleen.

Brezhnev lupasi toteuttaa Ety-julistuksen käytännössä

Neuvostoliiton puoluejohtaja Leonid Brezhnev lupasi torstaina, että hänen maansa ryhtyy käyttämään toteuttamaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen päätösjulistusta.

Samalla hän teki selväksi, että perjantaina Helsingissä allekirjoitettava Ety-asiakirja ei anna kokouksen osanottajille oikeutta yrittää sekaantua toistensa sisäisiin asioihin.

Espanja aloittaa tänään

Finlandia-talossa alkaa työkentely perjantaina aamulla kello 9.30 Aamupaivan istunossa toimita puheenjohtajana Liechtensteinin pääministeri Walter Kieber.

Aamupaivalla puhuvat Espanjan pääministeri Carlos Arias Navarro, Yhdysvaltain presidentti Gerald Ford, Maltan ulkoministeri Anton Buttigieg, Hollannin pääministeri Joop den Uijl, Monacoan pääministeri André Saint-Mieux, Norjan pääministeri Trygve Bratteli ja Romanian presidentti Nicolae Ceausescu.

Ilta puhejohtajan paikalle istuu Englannin pääministeri Harold Wilson ja puhujina ovat Liechtensteinin pääministeri Walter Kieber, Saksan ulkoministeri Gian Luigi Bertl, Luxemburgin pääministeri Gaston Thorn ja viimeisenä Vatikaanin edustaja arkkipiispa Agostino Casaroli.

Kyproksen presidentin arkkipiispa Makarios syytti torstaina Turkia turvakokouksen päätösasiakirjan kymmenen kansojen välisä suhteita saatelevan periaatteen rikkinä.

Demirelin, Makarioksen kiista oli sotkea kokousaikataulun

Turkin ja Kyproksen kistely Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen kolmannessa vaiheessa Helsingin Finlandia-talossa alkoi saattanut johtaa tuikkaan aikatauluun sidottu kokouksen viivastamista, suljettuja istuntoja ja entistä pahempaa säällä kokouksen osanottajien kesken.

Turkki oli voimittanut Demirelin puheenvuoron jälkeen repliikkipuheenvuoron. Turvakokouksen menettelytapaantoon mukaan tällaiseen pyyntöön olisi pitänyt suostua ja tassa tapauksessa kokous olisi jatkettu suljetusti.

Kyproksen kiistan monimutkaisten ongelmien tuomien Helsingin kokouksen kasittelyyn olisi ilmeisesti sekoittanut pahasti huopputasalla pidettävän kokouksen aikataulu, jossa tunitkin ovat tarkeitte.

Finlandia-talossa pitämässään puheessa Brezhnev julisti, että Etykin jälkeen osanottajien tulisi asettaa uudeksi tärkeiksi tavoitteekseen edistyneen sotilaallisen jännityksen lieventäminen.

Vauhtia Wieniin

"Muuan tämän tason ensisijaisista tehtävistä on löytää tie asevoimien ja aseistuksen supistamiseen Keski-Euroopassa ilman, että kenenkään turvallisuutta vahingoitetaan Päinvastoin, tulisi koota kaikille työkäsi."

Julistus toteutettava

"Asiakirja, jonka allekirjoittamme, on yhteisnvoit menettisyydestä, mutta samalla sen sisältö tahtaa tulevaisuuteen", hän sanoi.

Enin mahdollinen

Päätösasiakirjaan hän kuvasi "laajaksi mallia selkeiksi valtioiden toimintaohjelmiksi, joka edellyttää yksipuolista, kahdenpuolista ja monipuolista valtioiden toimintaa vuosiksi, kenties vuosikymmeniksi eteenpäin".

Kokous on tehnyt useita tarkoituksellisia päätöksiä, jotka täydentävät poliittisen jännityksen lieventämistä sotilaallisen jännityksen lieventämiseksi.

Valmistelulle kiitosta

"On hyvin tärkeää julistaa oikeat ja oikeusmukaiset periaatteet, joita valtioiden välisissä suhteissa tulee noudattaa. Yhtä tärkeää on nautuuttaa nämä periaatteet nykyisen kansainvälisen suhteiden, saada ne käytäntöön ja tehdä niistä kansainvälisen elämän laki, jota kenenkään ei ole lupa rikkoa."

Perusteltua kompromisseja

Genevassa päätösasiakirjaan tehtyjä kompromisseja hän kuvasi "perustelluiksi", koska missä ilmenee osanottajien välisen pohittimen lähtö "siinä muodossa kuin se on saatutettavissa" erityisesti yhteiskuntajärjestelmien omaavien maiden kesken.

USA:n näkemys

Presidentti Gerald Ford ei kommentoinut Brezhnevin tahtoa huomaustua. Sen sijaan Yhdysvaltain valtuuskunnan lähtevä osanottaja Fordin odotetaan elukateen Brezhnevin korostavaan sotilaallisen hennytyksen valtiomattomytta.

"Käyttyjen pitkälisten neuvottelujen tulokset ovat sellaiset, että ei ole olemassa voittaja eikä tappiota jaaenetta", hän sanoi.

Kaikille hyötyä

"Kaikki ovat hyötynneet idän ja lannen maat, sosialististen ja kapitalististen valtioiden kansat, liittoutuneiden jäsenet ja liittoutumattomat, pienet ja suuret. Tämä on voitto kaikille niille, joille maapallon rauha ja turvallisuus ovat kaikkein tärkeimpiä."

Wilsonin kommentti

Puoluejohtaja Brezhnevin huomautus, jonka mukaan Ety-asiakirja ei anna millekään valtiolle oikeutta yrittää vaikuttaa toisen valtion sisäisiin asioihin, herätti erityisesti läntisten lehdistöjen keskuudessa suurta huomiota.

USA:n näkemys

Presidentti Gerald Ford ei kommentoinut Brezhnevin tahtoa huomaustua. Sen sijaan Yhdysvaltain valtuuskunnan lähtevä osanottaja Fordin odotetaan elukateen Brezhnevin korostavaan sotilaallisen hennytyksen valtiomattomytta.